

УДК 336.71
DOI: 10.32342/2616-3853-2018-1-11-10

З.С. ПЕСТОВСЬКА,
кандидат економічних наук,
доцент кафедри міжнародних фінансів,
обліку та оподаткування Університету
імені Альфреда Нобеля (м. Дніпро)

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: СУЧАСНІ АСПЕКТИ ДІАГНОСТИКИ

Наведено основні загрози та узагальнено існуючі методики діагностики рівня фінансової безпеки банківської діяльності, проведено аналіз рівня та виявлено найбільш значущі показники фінансової безпеки банківської діяльності в Україні.

Ключові слова: фінансова безпека банківської діяльності, діагностика фінансової безпеки банківської діяльності, індикатори фінансової безпеки банківської діяльності.

Определены основные угрозы и обобщены существующие методики диагностики уровня финансовой безопасности банковской деятельности, проведен анализ уровня и выявлены наиболее значимые показатели финансовой безопасности банковской деятельности в Украине.

Ключевые слова: финансовая безопасность банковской деятельности, диагностика финансовой безопасности банковской деятельности, индикаторы финансовой безопасности банковской деятельности.

Стрімке скорочення кількості українських банків негативно вплинуло на економіку України через погіршення платоспроможності підприємств та зростаючу недовіру населення до банківської системи.

У закордонних наукових та практичних джерелах фінансова безпека (в тому числі банківська) найчастіше сприймається з точки зору захисту даних клієнтів та протидії шахрайству і хакерським атакам. Більшості закордонних банкірів, напевно, й на думку б не спало захищатися від власного центрального банку. Саме тому, з нашої точки зору, у законодавстві та практичній діяльності банківських систем розвинутих країн не знайшлося норм щодо скасування ліквідації банку та відновлення його діяльності. Тому наукові дослідження, спрямовані на вдосконалення систем ідентифікації та протидії банків зовнішнім та внутрішнім загрозам є актуальними як для керівництва окремих банків, так і для підвищення фінансової грамотності населення.

Українська банківська система майже п'ятнадцять років демонструвала зростання та добробут, але фактично так і не стала надійною фінансовою основою для економіки, тому постає питання, чому заходи з нагляду та регулювання банківської діяльності з боку НБУ не дають бажаного ефекту. Необхідне підвищення рівня капіталізації комерційних банків протягом багатьох років на практиці не здійснювалося. Тому проблема модернізації банківської системи з урахуванням усіх факторів (індикаторів, ризиків та загроз) фінансової безпеки є пріоритетною для забезпечення економічної безпеки нашої країни.

Питанням фінансової безпеки на рівні держави, підприємств, банків присвячено низку теоретичних та практичних розробок О. Барановського, Т. Болгар, О. Горалько, Н. Гребенюк, Б. Дадашева, С. Добринь, Н. Зачосовой, О. Мартинюк, А. Пластуна, С. Побережного, І. Убілава та багатьох інших.

Метою цього дослідження є аналіз стану фінансової безпеки банківської системи України та визначення ефективного комплексу індикаторів фінансової безпеки.

Невід'ємною складовою економічної безпеки держави є фінансова безпека банківської діяльності, яка, на думку Т.М. Болгар [1], містить три підсистеми: фінансової

діагностики, фінансових важелів і методів забезпечення фінансової безпеки; контролю і аналізу результатів. У нашому дослідженні зупинимося на першій з цих підсистем – фінансовій діагностиці.

Н.О. Гребенюк [2] розглядає фінансову безпеку банківських установ як такий стан банку, за якого він може ефективно протистояти існуючим загрозам своєї діяльності, прогнозувати можливі ризики й уникати їх, при цьому рух його фінансових потоків є безперервним і достатнім для реалізації стратегії стійкого розвитку.

О.В. Горалько [3] вважає, що фінансова безпека банку є сукупністю умов, за яких потенційно небезпечним для фінансового стану банку діям чи обставинам легко запобігти чи вони зведені до рівня, коли не можуть зашкодити функціонуванню банку, збереженню його майна й інфраструктури і завадити досягненню банком його цілей.

Більшість існуючих методик вимірювання рівня безпеки ґрунтуються на методах і показниках економічного й фінансового аналізу. Щодо інтегральних методик визначення рівня економічної безпеки банку, І.П. Мойсеєнко та О.А. Мартинюк [4] вважають їх недоліком відсутність обґрунтованого вибору репрезентативних показників та їх порогових (оптимальних, рекомендованих) значень. Ще однією проблемою є складність оцінки впливу на рівень фінансової безпеки якісних показників (рівень довіри контрагентів, якість обслуговування, ефективність управління).

Зважаючи на вищевикладене, для аналізу впливу зовнішнього та внутрішнього середовища на діяльність банківської системи нами було відібрано велику кількість абсолютних та відносних показників (табл. 1).

Таблиця 1

Показники, які впливають на фінансову безпеку банківської діяльності*

Абсолютні показники	Опт. знач.	Відносні показники	Опт. знач.
ВВП	–	Облікова ставка НБУ (середньорічна), %	≤10
Кількість банків, що мають ліцензію НБУ на здійснення банківських операцій	–	Річний темп інфляції (індекс споживчих цін), %	<10
Офіційні резервні активи, млн грн	–	Валовий зовнішній борг до ВВП, %	≤50
Готівка (M0)	–	Офіційні резерви до валового зовнішнього боргу, %	>100
Агрегат M1	–		
Агрегат M2	–	Імпорт до ВВП, %	–
Грошова маса – агрегат M3	–	Експорт до ВВП, %	–
Швидкість обігу грошової маси (ВВП:M2), обертів за рік	1–2	Обсяг золотовалютних резервів до річного обсягу імпорту, %	>25
Корраханки банків, усього	–	Приріст первинної емісії НБУ	<20
Грошова база	–	Обсяг готівки до ВВП, %	≤4
Доходи банків, усього	–	Грошова маса M1, % до ВВП	15–20
Витрати банків, усього	–	Грошова маса M2, % до ВВП (рівень монетизації ВВП)	50–80
Результат діяльності банків, усього	–		
Фінансування Державного бюджету, млн грн	–	Грошова маса M3 до ВВП, %	>50
		Приріст корраханків	–
Кошти, перераховані НБУ в бюджет	0	Приріст грошової бази	–
Активи банків	–	Процентна ставка за ОВДП	<8,5
Загальні активи (не скориговані на резерви під активні операції)	–	Достатність (адекватність) регулятивного капіталу (H2)	>10
Готівкові кошти та банківські метали	–	H4 норматив миттєвої ліквідності, %	≥20
Кошти банків у НБУ	–	H5 норматив поточної ліквідності, %	≥40
Кредити надані, з них:	–	H6 норматив короткострокової ліквідності, %	≥60
кредити, що надані суб'єктам господарювання	–	Регулятивний капітал I рівня до активів, зважених за рівнем ризику, %	–

Закінчення табл. 1

Абсолютні показники	Опт. знач.	Відносні показники	Опт. знач.
кредити, надані фізичним особам	–	Рентабельність активів, %	–
Вкладення в цінні папери	–	Рентабельність капіталу, %	–
Резерви під активні операції банків	–	Відсоткова маржа до валового доходу, %	–
Пасиви, усього, з них:	–	Непроцентні витрати до валового доходу, %	–
Капітал	–		
з нього: сплачений зареєстрований статутний капітал	–	Частка простроченої заборгованості за кредитами в загальному обсязі	–
Регулятивний капітал	–	Відсоткова ставка за кредитами в грн реальному сектору, %	≤10
Зобов'язання банків, з них:	–		
кошти суб'єктів господарювання	–	Ліквідні активи до сукупних активів, %	–
з них: строкові кошти суб'єктів господарювання	–	Недійсні кредити без урахування резервів до капіталу, %	–
кошти фізичних осіб	–	Частка кредитного портфеля в активах банків, %	>45
з них: строкові кошти фізичних осіб	–		
Обсяг реалізованої промислової продукції (товарів, послуг), млн грн	–	Сукупні активи банківської системи до ВВП, %	>80
Доходи населення, усього	–	Частка капіталу в пасивах	–
Витрати та заощадження населення, усього	–	Частка строкових коштів суб'єктів господарювання у загальному обсязі	>50
з них: приріст фінансових активів	–		
Наявний дохід	–	Частка строкових коштів фізичних осіб	>50
Наявний дохід у розрахунку на одну особу, грн	–	Відсотки за депозитами реального сектора	–
Реальний наявний дохід, % до попереднього року	–	Чиста відкрита валютна позиція в іноземній валюті до капіталу, %	≤30
Кількість суб'єктів господарювання (в т.ч. ФОП), од.	–	Індекси промислової продукції за видами діяльності (до відповідного періоду попереднього року), %	>100
Кількість суб'єктів господарювання, од.	–		
Кількість суб'єктів господарювання на 10000 осіб населення, од.	–	Рівень безробіття населення (за методологією МОП), % до економічно активного населення у віці 15–70 років	–
Обсяг реалізованої продукції, (товарів, послуг), млн грн	–		
Фінансовий результат реального сектора до оподаткування	>0	Підприємства, які одержали прибуток, % до загальної кількості підприємств	100
Фінансовий результат (прибуток)	>0		
Фінансовий результат (збиток)	0	Підприємства, які зазнали збитків, % до загальної кількості підприємств	0

*Розроблено автором за даними [5; 6].

Порівняння даних банківської системи за 2011–2017 рр. з пороговими значеннями індикаторів (табл. 2) показало, що відношення валового зовнішнього боргу до ВВП вже четвертий рік поспіль перевищує безпечний поріг в 2,5 рази, відношення агрегату МЗ до ВВП стабільно менше порогового значення, доходність державних цінних паперів постійно набагато перевищує безпечний поріг, рентабельність активів та рентабельність капіталу мають від'ємне значення через хронічну збитковість банківської системи в цілому, частка простроченої заборгованості за кредитами в загальному обсязі минулого року досягла 54% при пороговому значенні 5%, сукупні активи банківської системи до ВВП за останні роки знизилися вдвічі від безпечного рівня, частка

строкових коштів суб'єктів господарювання вдвічі нижче порогового значення. Проте є й позитивні тенденції – економічні нормативи (Н2 достатність (адекватність) регулятивного капіталу, Н4 норматив миттєвої ліквідності, Н5 норматив поточної ліквідності, Н6 норматив короткострокової ліквідності) стабільно демонструють значення вище порогового.

Таблиця 2

Динаміка відносних показників фінансової безпеки банківської системи, які мають порогові значення (2011–2017 рр.)*

Показник	Порог. знач.	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Облікова ставка НБУ (середньорічна), %	≤10	7,75	7,60	6,50	14,50	24,90	18,00	14,00
Річний темп інфляції (індекс споживчих цін), %	<10	4,60	-0,20	0,50	24,90	43,30	12,40	13,70
Валовий зовнішній борг до ВВП, %	≤50	76,60	73,70	74,60	95,10	131,30	121,90	110,70
Офіційні резерви до валового зовнішнього боргу, %	>100	25,19	18,23	14,40	5,96	10,92	13,67	16,13
Обсяг золотовалютних резервів до річного обсягу імпорту, %	>25	32,12	24,34	20,97	10,75	26,15	30,19	30,92
Приріст первинної емісії НБУ	<20	5,29	5,49	16,99	19,00	-0,10	11,11	5,77
Обсяг готівки до ВВП, %	≤4	15,92	14,47	16,23	18,06	14,22	13,18	11,15
Грошова маса М1, % до ВВП	15–20	23,63	23,01	26,20	27,80	23,75	22,22	20,17
Грошова маса М2, % до ВВП (рівень монетизації ВВП)	50–80	51,78	54,90	61,85	60,98	49,98	46,21	40,52
Грошова маса М3 до ВВП, %	>50	52,07	54,91	61,86	60,88	48,79	46,23	40,53
Приріст коррахунків	> темп інфляції	32,83	12,48	33,82	-17,61	-1,05	50,36	-7,44
Приріст грошової бази		6,29	6,41	20,34	8,46	-3,59	18,79	4,58
Процентна ставка за ОВДП	<8,5	9,17	12,94	13,13	13,44	13,07	9,16	10,47
Достатність (адекватність) регулятивного капіталу (Н2)	>10	18,90	18,06	18,26	15,60	12,31	12,69	16,10
Н4 норматив миттєвої ліквідності, %	≥20	58,48	69,26	56,99	57,13	78,73	60,79	55,55
Н5 норматив поточної ліквідності, %	≥40	70,53	79,09	80,86	79,91	79,98	102,14	108,08
Н6 норматив короткострокової ліквідності, %	≥60	94,73	90,28	89,11	86,14	92,87	92,09	98,37
Рентабельність активів, %	>0	-0,76	0,45	0,12	-4,07	-5,46	-12,60	-1,93
Рентабельність капіталу, %	>0	-5,27	3,03	0,81	-30,46	-51,91	-116,74	-15,84
Частка простроченої заборгованості за кредитами в загальному обсязі	<5	14,73	16,54	12,89	18,98	28,03	30,47	54,54
Відсоткова ставка за кредитами в грн реальному сектору, %	≤10	14,20	18,70	18,40	20,50	18,90	17,70	17,10
Частка кредитного портфеля в активах банків, %	>45	78,28	72,33	71,31	76,42	80,50	82,14	82,57
Сукупні активи банківської системи до ВВП, %	>80	86,08	80,25	87,23	84,05	63,08	50,84	43,63
Частка строкових коштів суб'єктів господарювання	>50	39,87	45,81	44,57	39,23	30,35	27,39	27,08

Показник	Порог. знач.	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Частка строкових коштів фізичних осіб	>50	77,54	79,43	80,88	76,64	73,15	73,39	68,79
Відсотки за депозитами реального сектора	≥ облікова ставка	9,30	13,70	11,30	6,40	6,90	9,60	9,50
Чиста відкрита валютна позиція в іноземній валюті до капіталу, %	≤30	8,41	2,50	6,94	31,69	136,03	118,88	89,61
Індекси промислової продукції за видами діяльності (до відповідного періоду попереднього року), %	>100	108,00	99,30	95,70	89,90	87,00	102,80	100,40
Рівень безробіття населення (за методологією МОП), % до економічно активного населення у віці 15–70 років	0	7,90	7,50	7,20	9,30	9,10	9,30	9,50
Підприємства, які одержали прибуток, % до загальної кількості	100	65,10	64,50	65,90	66,30	73,70	73,40	72,80
Підприємства, які зазнали збитків, % до загальної кількості підприємств	0	34,90	35,50	34,10	33,70	26,30	26,60	27,20

*Складено автором за [5–9; 10, с. 88; 11–14].

Для достовірного відображення об'єктивно існуючих в економіці процесів необхідно виявити причинні залежності і дати їм кількісну оцінку. Як показав кореляційний аналіз значень індикаторів, багато з них демонструють автокореляцію. Тому ми вважаємо доцільним вибрати з них найбільш показові з метою зменшення масиву даних, необхідних для діагностики фінансової безпеки банківської системи.

Результуючою ознакою за абсолютними показниками обрано результат діяльності банків за відповідний рік, за відносними – рентабельність активів банків. Відповідно, величина коефіцієнта кореляції і тіснота зв'язку за «Таблицею Чеддока» щодо обраних нами індикаторів розподілилися таким чином (табл. 3 і 4).

Таблиця 3

Величина коефіцієнта кореляції і тіснота зв'язку абсолютних показників з результуючою ознакою – результат діяльності банків – за «Таблицею Чеддока»

Коефіцієнт кореляції	Тіснота зв'язку	Індикатор	Коефіцієнт кореляції
1,00	Зв'язок функціональний	–	–
0,90–0,99	Дуже сильний	Фінансовий результат реального сектора (збиток)	–0,92728
–	–	Кількість суб'єктів господарювання (в т.ч. ФОП), од.	–0,90848
0,70–0,89	Сильний	Кількість суб'єктів господарювання на 10000 осіб населення, од.	–0,8788
–	–	Доходи банків, усього	–0,81651
–	–	Фінансовий результат реального сектора до оподаткування	0,746777
–	–	Капітал банків усього	0,720159
–	–	Зобов'язання банків, з них:	–0,70321
0,50–0,69	Значний	кредити, надані банками, з них:	–0,67479
–	–	кредити, що надані банками суб'єктам господарювання	–0,63423

Закінчення табл. 3

Коефіцієнт кореляції	Тіснота зв'язку	Індикатор	Коефіцієнт кореляції
–	–	кошти, перераховані НБУ в бюджет	–0,60959
–	–	кредити, надані банками фізичним особам	–0,59726
–	–	приріст фінансових активів (у пасивах банків)	0,581651
–	–	Кошти банків у НБУ	0,552116
–	–	Витрати банків, усього	–0,54479
–	–	Готівка (M0)	–0,53179
–	–	Активи банків	–0,52997
–	–	Пасиви, усього	–0,52997
0,30–0,49	Помірний	–	–
0,10–0,29	Слабкий	–	–
0,00	Зв'язок відсутній	–	–

Таблиця 4

Величина коефіцієнта кореляції і тіснота зв'язку відносних показників з результуючою ознакою – рентабельність активів банків – за «Таблицею Чеддока»

Коефіцієнт кореляції	Тіснота зв'язку	Індикатор	Коефіцієнт кореляції
1,00	Зв'язок функціональний	–	–
0,90–0,99	Дуже сильний	Рентабельність капіталу, %	0,997548
0,70–0,89	Сильний	Достатність (адекватність) регулятивного капіталу (H2)	0,84849
–	–	Регулятивний капітал 1 рівня до активів, зважених за рівнем ризику, %	0,842582
–	–	Частка капіталу у пасивах	0,838868
–	–	Валовий зовнішній борг до ВВП, %	–0,76059
–	–	Чиста відкрита валютна позиція в іноземній валюті до капіталу, %	–0,75286
–	–	Частка строкових коштів суб'єктів господарювання	0,704243
–	–	Відсоткова маржа до валового доходу, %	0,703727
0,50–0,69	Значний	Підприємства, які зазнали збитків, % до загальної кількості підприємств	0,698605
–	–	Облікова ставка НБУ (середньорічна), %	–0,69431
–	–	Рівень безробіття населення (за методологією МОП), % до економічно активного населення у віці 15–70 років	–0,66095
–	–	Недійсні кредити без урахування резервів до капіталу, %	–0,65572
–	–	Частка кредитного портфеля в активах банків, %	–0,64587
–	–	Ліквідні активи до сукупних активів, %	–0,59799
–	–	Сукупні активи банківської системи до ВВП, %	0,574142
0,30–0,49	Помірний	–	–
0,10–0,29	Слабкий	–	–
0,00	Зв'язок відсутній	–	–

Якщо прибрати з кожної групи індикатори, які певною мірою дублюються за сутністю або порядком розрахунку, отримаємо достатньо репрезентативний, але не такий громіздкий комплекс індикаторів (табл. 5 і 6).

Таблиця 5

Індикатори (абсолютні показники) фінансової безпеки банківської діяльності з результуючою ознакою – результат діяльності банків

Коефіцієнт кореляції	Тіснота зв'язку	Індикатор
0,90–0,99	Дуже сильний	Фінансовий результат реального сектора (збиток)
		Кількість суб'єктів господарювання, од.
0,70–0,89	Сильний	Капітал банків, усього
0,50–0,69	Значний	Кредити, надані банками
		Кошти, перераховані НБУ в бюджет
		Готівка (M0)

Таблиця 6

Індикатори (відносні показники) фінансової безпеки банківської діяльності з результуючою ознакою – рентабельність активів банків

Коефіцієнт кореляції	Тіснота зв'язку	Індикатор
0,70–0,89	Сильний	Регулятивний капітал 1 рівня до активів, зважених за рівнем ризику, %
		Валовий зовнішній борг до ВВП, %
		Чиста відкрита валютна позиція в іноземній валюті до капіталу, %
		Частка строкових коштів суб'єктів господарювання у пасивах банків
0,50–0,69	Значний	Підприємства, які зазнали збитків, % до загальної кількості підприємств
		Облікова ставка НБУ (середньорічна), %
		Рівень безробіття населення, % до економічно активного населення
		Недійсні кредити без урахування резервів до капіталу, %
		Сукупні активи банківської системи до ВВП, %

Таким чином, у ході дослідження на основі статистичного та кореляційного аналізу нами було виявлено основні індикатори фінансової безпеки банківської діяльності, які поділено на дві групи: сім абсолютних показників та дев'ять відносних.

Можна зробити висновок про те, що фінансовий результат діяльності банків найбільш статистично пов'язаний з фінансовим результатом реального сектора та меншою мірою з такими показниками, як обсяг коштів, які НБУ за результатами року перераховує до державного бюджету. Рентабельність активів банків найбільше пов'язана з такими показниками, як відношення регулятивного капіталу 1 рівня до активів банків, зважених за рівнем ризику, відношенням валового зовнішнього боргу до ВВП та відношенням чистої відкритої валютної позиції банків в іноземній валюті до капіталу; меншою мірою спостерігається зв'язок з часткою збиткових підприємств у загальній кількості, середньорічною обліковою ставкою НБУ та рівнем безробіття населення.

Фінансова безпека банківської діяльності, як вже наголошувалося, є складовою економічної безпеки держави, тому наше бачення сукупності її індикаторів дещо відрізняється від офіційної методики [14]. Це пояснюється тим, що, по-перше, у головного розробника державних прогнозів – Мінекономрозвитку – дуже велика кількість співвиконавців: Мінфін, Мінсоцполітики, Мінагрополітики, Міненерговугілля, Мінінфраструктури, Мінрегіон, ДФС, НАК «Нафтогаз», НКРЕКП, НКРЗІ, Фонд держмайна, Пенсійний фонд України, Національний банк України, НКЦПФР,

Нацкомфінпослуг, Держстат, а по-друге, у сфері державного прогнозування існує декілька досі не вирішених проблем:

- відсутність ефективної системи стратегічного планування, узгодженої з фінансовими ресурсами держави;
- невідповідність офіційних прогнозних і програмних документів сучасному стану економіки;
- відсутність координації та ієрархії між різними документами, пов'язаними з державним прогнозуванням та плануванням;
- значна політизація прогнозу економічного і соціального розвитку України, яка ускладнює використання економіко-математичного апарату прогнозування;
- зарегульованість процесу розробки, схвалення та внесення змін до прогнозів основних макроекономічних показників;
- порушення законодавства, що регламентує терміни внесення змін, наприклад, до законів, які впливають на показники бюджету.

Подальші дослідження у цьому напрямі передбачають визначення регресійних залежностей між наведеними індикаторами, перегляд їх складу, побудову регресійних рівнянь, які б дали змогу прогнозувати рівень фінансової безпеки банківської діяльності, а також удосконалення механізму розрахунку інтегрального показника фінансової безпеки банків та перегляд оптимальних значень індикаторів безпеки.

За результатами цього дослідження можна зробити висновок, що від адекватної оцінки наявного рівня фінансової безпеки банківської діяльності багато в чому залежить повнота, своєчасність і результативність управлінських заходів із запобігання наявним і потенційним загрозам банківській системі, а разом з нею – всій вітчизняній економіці.

Список використаних джерел

1. Болгар Т.М. Фінансова безпека банків в умовах ринкової трансформації економіки України: автореф. дис. ... канд. екон. наук за спеціальністю 08.00.08 – Гроші, фінанси і кредит / Т.М. Болгар. – Суми, 2009. – 20 с.
2. Гребенюк Н.О. Фінансова безпека банків: система розпізнання загроз та усунення ризиків / Н.О. Гребенюк // Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Економічна». – 2016. – Вип. 91. – С. 53–64.
3. Горалько О.В. Фінансова безпека банків у системі забезпечення фінансової безпеки держави / О.В. Горалько // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія економічна. – 2011. – № 2. – С. 328–337.
4. Мойсеєнко І.П. Методика діагностики рівня економічної безпеки банку / І.П. Мойсеєнко, О.А. Мартинюк // Економічні науки: зб. праць. – 2012. – № 8. – С. 35–42.
5. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. Режим доступу: www.bank.gov.ua.
6. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua
7. Барановський О.І. Банківська безпека: проблема виміру / О.І. Барановський // Економічні прогнозування. – 2006. – № 1. – С. 7–25.
8. Добринь С.В. Аналіз впливу факторів фінансової безпеки на фінансову стійкість банків / С.В. Добринь, І.Б. Убілава // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2010. – № 29. – С. 92–96.
9. Зачосова Н.В. Особливості забезпечення фінансової безпеки комерційних банків в Україні / Н.В. Зачосова // Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції. – 2011. – № 4. – С. 74–78.
10. Модели и методы обеспечения банковской безопасности: монография / С.Н. Побережный, Б.А. Дадашев, А.Л. Пластун. – Сумы: ГВУЗ «УАБД НБУ», 2010. – 239 с.
11. Шурпаков В.А. Проблемы методологии анализа банковской безопасности [Електронний ресурс] / В.А. Шурпаков. – Режим доступу: www.fact.ru/www/shurpakov11.htm

12. Про схвалення Методики розрахунку економічних нормативів регулювання діяльності банків в Україні [Електронний ресурс]: Постанова Правління НБУ від 02.06.2009 N 315. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/vr803500-17>

13. Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні [Електронний ресурс]: Постанова Правління НБУ від 28.08.2001 N 368. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01>

14. Методика розрахунку рівня економічної безпеки України [Електронний ресурс]: затверджено Наказом Міністерства економіки України № 60 від 02.03.2007 / Міністерство економіки України. – Режим доступу: http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=97980&cat_id=38738

References

1. Bolhar, T.M. (2009). *Finansova bezpeka bankiv v umovakh rynkovoї transformatsii ekonomiky Ukrainy*. Avtoref. diss. kand. ekon. nauk [Financial safety of banks in the conditions of market transformation of the Ukrainian economy]. Sumy, 20 p.

2. Hrebeniuk, N.O. *Finansova bezpeka bankiv: sistema rozpoznavannia zahroz ta usunennia ryzykiv* [Financial security of banks: a system for recognizing threats and eliminating risks]. *Visnyk Kharkivs'koho natsional'noho universytetu imeni V.N. Karazina. Seriya "Ekonomichna"* [Bulletin of Kharkiv National University named after V.N. Karazin. The series "Economic"], 2016, no. 91, pp. 53-64.

3. Horal'ko, O.V. *Finansova bezpeka bankiv u systemi zabezpechennia finansovoi bezpeky derzhavy* [Financial security of banks in the system of providing financial security of the state]. *Naukovyy visnyk L'vivs'koho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav. Seriya ekonomichna* [Scientific herald of Lviv State University of Internal Affairs. The series is economical], 2011, no. 2, pp. 328-337.

4. Mojsienko, I.P. *Metodyka diahnozyky rinvnia ekonomichnoi bezpeky banku* [Methodology for diagnosing the level of economic security of the bank]. *Ekonomichni nauky: zbirnyk prats'* [economic sciences: a collection of works], 2012, no. 8, pp. 35-42.

5. National Bank of Ukraine. Available at: www.bank.gov.ua (accessed 30 August 2018).

6. State Statistics Service of Ukraine. Available at: www.ukrstat.gov.ua (accessed 31 August 2018).

7. Baranovs'kyj, O.I. *Bankivs'ka bezpeka: problema vymiru* [Bank safety: measurement problem]. *Ekonomichne prohnozuvannia* [Economic forecasting], 2006, no. 1, pp. 7-25.

8. Dobryn', S.V. *Analiz vplyvu faktoriv finansovoi bezpeky na finansovu stijkist' bankiv* [Analysis of the impact of financial security factors on the financial stability of banks]. *Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti* [Bulletin of the Economy of Transport and Industry], 2010, no. 29, pp. 92-96.

9. Zachosova, N.V. *Osoblyvosti zabezpechennia finansovoi bezpeky komertsijnykh bankiv v Ukraini* [Features of financial security of commercial banks in Ukraine]. *Naukovyy visnyk: Finansy, banky, investysii* [Scientific Herald: Finance, Banks, Investments], 2011, no. 4, pp. 74-78.

10. Poberezhnyj, S.N., Dadashev, B.A., Plastun, A.L. (2010). *Modely i metody obespechenyia bankovskoj bezopasnosti* [Models and methods of providing banking safety: monograph]. Sumy, HVUZ "UADB NBU", 239 p.

11. Shurpakov, V.A. *Problemy metodolohyy analiza bankovskoj bezopasnosti* [Problems of Banking Security Analysis Methodology]. Available at: www.fact.ru/www/shurpakov_11.htm (accessed 3 September 2018).

12. National Bank of Ukraine (2009), Resolution of the Board "On Approval of the Methodology for Calculating Economic Regulatory Standards for the Activity of Banks in Ukraine", available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/vr803500-17> (accessed 6 September 2018).

13. National Bank of Ukraine (2001), Resolution of the Board "Instruction on the procedure for regulating the activities of banks in Ukraine", available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01> (accessed 12 September 2018).

14. Ministry of Economy of Ukraine (2007), Order "Methodology for calculating the level of economic security of Ukraine", available at: http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=97980&cat_id=38738 (accessed 14 September 2018).

FINANCIAL SAFETY OF BANKING ACTIVITY: MODERN ASPECTS OF DIAGNOSTICS

Zoia S. Pestovska, Alfred Nobel University Dnipro (Ukraine). E-mail: at@duan.edu.ua

DOI: 10.32342/2616-3853-2018-1-11-10

Key words: *financial safety of banking activity, diagnostics of banking activity financial safety, indicators of banking activity financial security.*

The rapid decline in the number of Ukrainian banks negatively affected the Ukrainian economy due to the deterioration of solvency of enterprises and growing distrust of the population to banks. Ukrainian banking system has not become a reliable financial basis for the economy, therefore, the problem of its modernization taking into account all factors (indicators, risks and threats) of financial security is a priority for ensuring economic safety of Ukraine.

The purpose of the paper is to analyze the state of financial security of the Ukrainian banking system and creation an effective set of financial safety indicators.

Taking into account the shortcomings of existing methods of measuring security, based on financial analysis indicators, disadvantages of integral and expert methods, a large number of absolute and relative indicators were selected for analyzing the influence of external and internal environment on the banking system activity.

The analysis showed that many indicators do not meet the recommended value: ratio of gross external debt to GDP, ratio of monetary aggregate M3 (Money Supply) to GDP, yield of government securities, return on assets and return on capital, share of overdue debt on loans in total, total assets of banking system to GDP, share term funds of economic entities. However, positive dynamics are demonstrated by economic standards of banking: adequacy of regulatory capital, norms of instant, current and short-term liquidity.

The resulting sign for absolute indicators is financial result of banking activity, the resulting sign for relative indicators is profitability of banks' assets. Based on statistical and correlation analysis, the main indicators of financial safety of banking activity were identified and divided into two groups: seven absolute indicators and nine relative ones.

The financial result of banks activity is most statistically related to the financial result of real sector and less related with the amount of funds transferred by NBU to the state budget. The profitability of banks' assets is most closely related to the ratio of regulatory capital to banks' weighted assets, the ratio of gross external debt to GDP and the ratio of net foreign currency position of banks in foreign currency to capital and less related with the share of unprofitable enterprises, the NBU discount rate and the unemployment rate of the population.

The proposed set of indicators differs from the official methodology through a large number of co-executors for the Ministry of Economic Development, the main maker of state forecasts, as well as through a few still unresolved problems in this area.

The research showed that the completeness, timeliness and effectiveness of management measures of prevention potential threats to the banking system and the national economy depend on an adequate evaluation of the existing level of financial security of banking activity.

Одержано 7.09.2018.